

ЩОДО ДЕЯКИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІНАНСУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Любич Анна,

кандидат юридичних наук, учений секретар НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, м. Харків, Україна,

Anna.n.l@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6492-4179>

Scopus ID: 57208055373

The article explores some peculiarities of financing the entities of innovative infrastructure in Ukraine. It is concluded that there are gaps in financing the entities of innovative infrastructure at the level of the current legislation. Changes need to be made to adapt to today's market needs, namely, the subjects of innovative infrastructure.

Keywords: economy, legislation, innovation, subject of innovative infrastructure, financing.

В статье исследуются некоторые особенности финансирования субъектов инновационной инфраструктуры в Украине. Сделан вывод касательно существования пробелов финансирования субъектов инновационной инфраструктуры на уровне действующего законодательства, а также относительно необходимости внесения изменений, адаптированных к современным потребностям рынка, а именно - субъектов инновационной инфраструктуры.

Ключевые слова: экономика, законодательство, инновационная деятельность, субъект инновационной инфраструктуры, финансирование.

В останні роки стан української інфраструктури став предметом загального громадського обговорення. Це результат декількох чинників. По-перше, існує думка, що існуюча інфраструктура сильно погіршалася із-за неадекватних витрат на технічне обслуговування, ремонт і недостатнього фінансування нових інвестиційних потреб. По-друге, стагнаційний стан економіки України став рушійною силою для нового пошуку ефективних засобів стимулювання, і проекти громадських робіт привертають до себе значну увагу, оскільки

ці витрати викликають значні витрати, що впливають на сукупну економіку. По-третє, органи державної і місцевої влади, як традиційні спонсори більшої частини інфраструктури, стикаються з серйозними фінансовими обмеженнями, що спонукає до пошуку нових коштів для оплати майбутніх проектів.

Однією з найважливіших проблем та перешкод інноваційного розвитку підприємств є недостатня кількість фінансових ресурсів, що використовують суб'єкти інноваційної діяльності [1, с. 193].

Мета дослідження. Метою статті є аналіз правових аспектів формування та використання джерел фінансування суб'єктів інноваційної інфраструктури та формування напрямів державної підтримки активізації інноваційної діяльності. Розкриття суті фінансування суб'єктів інноваційної інфраструктури на просторах України та за кордоном. Визначення основних прерогатив різних видів фінансування.

Сталий розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності може бути досягнуто шляхом створення ефективних інструментів фінансування, регульованих системою скоординованого законодавства. Досить багато різних механізмів фінансування використовується: бюджетні асигнування, кредити і позики, цільове фінансування, державні, приватні або спільні інвестиції в R&D та інноваційні проекти.

Викладення основного матеріалу. Аспекти інноваційного розвитку відображені в ряді нормативно-правових документів, а саме: Законах України «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності», «Про інститути спільного інвестування», «Про фінансовий лізинг», «Про цінні папери та фондовий ринок», нормах Цивільного, Господарського, Митного та Податкового кодексів України.

Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 рр. розвиває основні положення Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України, затвердженої Постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV, уточнює і доповнює їх з урахуванням нових вимог сучасності і викликів щодо змін, на які Україна повинна мати адекватні відповіді. Головною

метою Стратегії інноваційного розвитку України є конкретне кількісне визначення: забезпечити до 2020 р. підвищення впливу інновацій на економічне зростання України у 1,5–2 рази порівняно з теперішнім часом.

Основні передумови досягнення цієї мети такі: зміна концептуальних засад, які визначають місце та функції держави в ринковій економіці; структурна перебудова економіки, передусім промисловості; подолання кризової нерівності населення України; відновлення довіри населення до влади [2].

Відповідно до Закону України «Про інноваційну діяльність» держава здійснює регулювання інноваційної діяльності за допомогою:

- фінансової підтримки виконання інвестиційних проектів;
- стимулювання комерційних банків та інших фінансово-кредитних установ, що кредитують виконання інноваційних проектів;
- встановлення пільгового оподаткування суб'єктів інноваційної діяльності [3].

Державна фінансова підтримка суб'єктів інноваційної діяльності може здійснюватись за допомогою:

а) повного безвідсоткового кредитування (на умовах інфляційної індексації) пріоритетних інвестиційних проектів за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів місцевих бюджетів;

б) часткового (до 50 %) безвідсоткового кредитування (на умовах інфляційної індексації) інноваційних проектів за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів місцевих бюджетів за умови залучення до фінансування проекту решти необхідних коштів виконавця проекту і (або) інших суб'єктів інноваційної діяльності;

в) повної чи часткової компенсації (за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів місцевих бюджетів) відсотків, сплачуваних суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам та іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів;

г) надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів;

д) майнового страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків відповідно до Закону України “Про страхування”.

За даними Держстату, у 2017 році порівняно з 2016 роком погіршилася переважна кількість показників, що характеризують інноваційну діяльність:

обсяг фінансування інноваційної діяльності зменшився до 9117,54 млн. гривень, або до 0,3 відсотка валового внутрішнього продукту. Основним джерелом залишаються власні кошти підприємств – 84,5 відсотка загального обсягу фінансування інновацій [4].

Згідно з Стратегією розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року передбачено до 2030 року збільшити обсяги фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3 % ВВП та забезпечити державне бюджетне фінансування наукової та науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 % ВВП.

Зміцнювати спроможність національних фінансових установ заохочувати й розширювати доступ для мікро-, малих і середніх підприємств і громадян до страхових, фінансових, банківських послуг, зокрема до доступних кредитів.

Водночас необхідним є: зменшення спеціальних пільг або субсидій суб'єктам підприємницької діяльності на провадження діяльності, не пов'язаної із впровадженням новітніх технологій і випуском продукції з високим ступенем доданої вартості; поступове зменшення частки виключного фінансування із загального фонду державного бюджету (без співфінансування) науково-технічних розробок, крім випадків, коли держава є їх споживачем [5].

Досвід розвинених країн світу свідчить про існування низки ефективних форм підтримки інноваційної сфери [6, с. 37–38]: гарантування державою позик, пільгове кредитування інноваційного підприємництва, податкові пільги щодо стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, податкове списання (зменшення оподаткованого доходу), податковий кредит (зменшення суми податкового зобов'язання), банківське кредитування, вкладання коштів у розвиток інноваційної інфраструктури, активне використання програмно-цільових методів у разі розподілу бюджетних коштів, зворотне та незворотне фінансування малих інноваційних фірм на конкурсних засадах, венчурний (ризиковий) капітал тощо. Кожна країна самостійно обирає співвідношення між зазначеними форма-

ми, як правило, ураховуючи такі принципи [6, с. 38]: 1) фіскальні преференції повинні мати прозорі критерії та процедуру отримання, стимулювати всі підприємства інвестувати у власний інноваційний потенціал; 2) використання адресної допомоги (державне замовлення, кредити, гранти, прями інвестиції, фінансові гарантії) для підприємств, чий проект має виняткове значення для економіки чи безпеки країни; 3) урахування вимог до фіскальних стимулів: простота доступу, низький рівень витрат на адміністрування з боку держави та підприємств, гарантованість отримання стимулів у разі виконання висунутих вимог, стабільність правил; обґрунтованість та юридична захищеність методів акумуляції коштів тощо.

Для забезпечення інноваційного розвитку України слід погодитися з думкою Ховрак І. В., що необхідно здійснити комплекс заходів, а саме: розробити та впровадити цільову комплексну державну програму інноваційного розвитку (погодження темпів і пропорції розвитку науки, технологій і виробництва; форм і джерел фінансової підтримки); забезпечити захист прав інтелектуальної власності та сприятливого клімату для створення власних наукоємних виробництв; зміцнити банківську систему; стимулювати інвестування інноваційної сфери; налагодити взаємодію державного та підприємницького секторів щодо комерціалізації інновацій; розширити міждержавне співробітництво в галузі наукових розробок та інноваційної діяльності [7].

З аналізу вищевикладеного слід зазначити, що:

1) відсутність комплексного підходу. В країні немає систематичної роботи з розвитку публічно-приватного партнерства, яка охоплювала б правові, економічні та соціальні аспекти, а також конкретні питання механізму створення і регулювання публічно-приватного партнерства. Це складна інституційна проблема, і її необхідно вирішувати за допомогою системного підходу;

2) відсутність координуючого і контролюючого органу. В даний час в розробці законодавства, що стосується публічно-приватного партнерства, бере участь безліч різних організацій: комітети законодавчих органів, міністерства і департаменти, науково-дослідні інститути, фонди, приватні особи. Всі вони мають своє бачення публіч-

но-приватного партнерства та його регулювання на законодавчому рівні, без будь-якої спільної концептуальної основи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вермінська О. М. Дослідження умов та чинників здійснення інноваційної діяльності підприємствами України та Львівської області. *Видавництво Львівської політехніки*. 2013. С. 192–196.
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. URL: <http://kno.rada.gov.ua>
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV, зі змінами і доповненнями. URL: www.zakon.rada.gov.ua
4. Державний комітет статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-shvalennya-strategiyi-rozvitku-sferi-innovacijnoi-diyalnosti-na-period-do-2030-roku>
6. Vlasova I. Osoblyvosti finansuvannia innovatsiinoi sfery v rozvynenykh krainakh svitu (Features of innovative sector financing in developed world). *Visnyk KNTEU (Bulletin of KNTEU)*. 2009. № 1. P. 36-46.
7. Khovrak I. V. Financing of innovative development: realities and prospects. URL: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi_2013_1_229_235.pdf

ЭНДАУМЕНТ КАК АЛЬТЕРНАТИВНАЯ ФОРМА ФИНАНСИРОВАНИЯ БЮДЖЕТНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Макух Оксана,
*доктор юридических наук, профессор кафедры гражданского, ад-
министративного и финансового права
Института права имени Владимира Сташиса
Классического частного университета, м. Запоріжжя, Україна*

In the article the author analyzes the legal regulation of such alternative ways of attracting additional funds to budget institutions, in particular, institutions of higher education, as the creation of the latest entrants. For effective functioning of institutions of higher education and commercialization of scientific research results, their implementation in the domestic and foreign markets is proposed to amend existing legislation of Ukraine.